

'Spijt?
Daar geloof
ik niet in.
Zonde van
je tijd.'

Stephen Fry

Komiek in 'Blackadder' en 'A bit of Fry & Laurie', serieus acteur in films als 'Wilde', schrijver van bestsellers en scenario's. Stephen Fry lijkt alles te kunnen. Maar dat is niet altijd zo geweest. Over de toppen en dalen van Englands lieveling.

Extravagantie

Computers. (Lachend) Het is belachelijk, zoveel als ik er heb. Verouderde apparatuur geef ik op den duur dus maar weg, aan lokale scholen. Ik gebruik ze voor mijn werk en voor communicatie met vrienden. Zelfs mijn telefoon is eigenlijk een computer. Mijn passie is Macintosh, ik kan me uren vermaken met het veranderen van het geheugen en het installeren van nieuwe software.

Homecooked meal

Ik ben een redelijk goede, maar geen geweldige kok. Het liefst bak ik zoete dingen, zoals puddings en taarten. Mijn specialiteit? Carrot cake en Tarte Tatin. Eigenlijk zou ik eens Hollandse appeltaart moeten leren maken. Die is heerlijk.

Stephen Fry (43) is een paar dagen in Nederland. Hij speelt een van de hoofdrollen in Jeroen Krabbé's verfilming van 'De ontdekking van de hemel', naar de roman van Harry Mulisch. "Een van de beste Europese boeken van de afgelopen eeuw", vindt Fry, een groot liefhebber van literatuur. "Een prachtig verhaal over vriendschap, liefde en verraad. Het oudste en beste thema dat er is, eigenlijk. En hij vertelt het in een uitermate delicate balans van metafysica, historie en filosofie. Buitengewoon."

Het is 09.00 uur 's ochtends, Fry's haar is nog nat van het douchen. Hij bestelt koffie in het Amsterdamse hotel The Grand, steekt een sigaret op, leunt achterover en is in een opperbest humeur. "Gisteren zag ik 'The Discovery of Heaven' voor het eerst. En ik moet zeggen: ik ben er nogal trots op dat ik meedoe aan een film over zulke grote ideeën. Het is een puzzel; Mulisch verbindt alles en iedereen aan elkaar, gelooft - in tegenstelling tot mijzelf - niet in toeval. Maar hij preekt geen boodschap. Hij zegt niet: dit is wie we zijn, dit is wie we worden, er bestaan engelen en goden. Zo simpel is het niet. Daaraan herken je een groot kunstenaar."

Zelf liet Fry zich de afgelopen jaren ook niet onbetuigd. Hij schreef vier romans, een bundel vol columns en een autobiografie, die vrijwel allemaal bestsellers werden. Ook was hij verantwoordelijk voor het filmscenario van Evelyn Waugh's roman 'Vile Bodies', dat hij vervolgens zelf regisseerde. Hier is Fry vooral bekend van zijn acteerwerk, waaronder de hoofdrol in Kenneth Branagh's film 'Peter's Friends', en veelvuldige optredens in BBC-talkshows.

"Een deel van mij is uiterst sociaal; houdt van feestjes, praten, onder de mensen zijn", zegt Fry over de verhouding van zijn werk tot zijn persoonlijkheid. "Dat sociale deel komt tot zijn recht als ik acteer. Het is teamwork. Die wederzijdse afhankelijkheid geeft me een fantastisch gevoel. Maar een ander deel van me snakt ernaar om totale controle te hebben. En daarom is schrijven zo fijn. Je bent God in je eigen universum. Wat er uiteraard gebeurt, gezien de menselijke natuur, is dat je tijdens het draaien wil schrijven en andersom. Als het zes uur 's ochtends is en je wacht met make-up op je gezicht tot het stopt met regenen zodat je

Stephen Fry

eindelijk eens kunt beginnen, denk je: zat ik nu maar thuis. Dan kon ik zelf bepalen hoe laat ik opstond, pantoffels aan doen en zeggen: hmm, ik denk dat ik het dorp maar eens in ga om eieren te kopen. Maar zit je maandenlang achter je computerscherm, dan denk je: ik zou nu lekker op een set kunnen zitten, waar ik word opgehaald door een comfortabele auto, waar mensen me drankjes brengen en waarna ik in een heerlijk hotel mag slapen."

Is er dan niets dat deze man niet kan, vroegen Engelse commentatoren zich herhaaldelijk af. Om vervolgens te benadrukken dat ze hem zijn succes volop gunnen. Negatieve publiciteit krijgt hij nauwelijks. Multitalent Stephen Fry is Groot-Brittannië's troetelkind. Hij is bevriend met prins Charles en wordt geroemd om zijn intelligentie, scherpe geheugen, humor en charme.

Eigenschappen die hij als kind niet leek te hebben, zo blijkt uit Fry's autobiografie over de eerste eenentwintig jaar van zijn leven 'Moab is My Washpot'. De jonge Fry stal geld van zijn moeder en klasgenootjes, loog en bedroog, en werd van verschillende kostscholen gestuurd. Uiteindelijk, op zijn zeventiende, belandde hij drie maanden in een gevangenis nadat hij ervandoor was gegaan met een gestolen Diners Card.

Een reactie op het gevoel nergens bij te horen, zegt Fry achteraf. Hij kon niet zwemmen, was slecht in sport, de langste van de klas en ook nog eens homoseksueel. Anders dan zijn uitsluitend mannelijke, sportlievende klasgenoten stortte hij zich op klassieke literatuur, humor en muziek. Puur afzetten of een bewuste poging om anders te worden dan de rest? "Ik zal nooit weten hoe ik zou zijn geworden als ik wat conventioneeler was geweest als schoolkind", antwoordt Fry. "Maar ik wilde me zeker onderscheiden, ja. Als adolescent heb je een dubbele impuls. Aan de ene kant wil je door de groep geaccepteerd en omarmd worden, geen outsider zijn. Tegelijkertijd wil je de massa ontstijgen. Die tweeslachtigheid is wat de pubertijd zo pijnlijk maakt. Je doet constant het tegenovergestelde van wat je wilt. Ik was zo bang om afgewezen te worden dat ik mezelf bij voorbaat anders maakte dan de rest."

Het kwam allemaal goed toen hij ging studeren aan Cambridge, waar hij bevriend raakte met Emma Thompson en Hugh Laurie, met wie hij later het komische duo Fry & Laurie zou vormen. Hij ontdekte er het theater en kwam tot de conclusie dat 'schrijven en acteren de dingen waren waarvoor ik het meest geschikt was'.

Kiezen tussen die twee heeft hij nooit gewild. "Het leven is geen generale repetitie. Dus moet je nu zoveel mogelijk proberen", zegt Fry. "Het is zoals Oscar Wilde ooit zei. Degenen die weten wat ze willen worden, een politicus, groenteman of advocaat, die worden het ook. En dat is hun straf. Maar degenen die het niet weten, die alleen weten dat ze zichzelf willen verwezenlijken, zullen het nooit uitvinden. En dat is hun beloning. Echt, ik ben blij voor iedereen die het geluk vindt in een enkel vak. Maar tegelijkertijd... ik weet nog dat ik ooit over iemand zei: hij is het spoor bijster. Waarna ik meteen dacht: so what? Eigenlijk is dat precies de bedoeling. Wie wil er nou vastzitten op een spoor? Je zou toch

favorieten

Club

Ik ben lid van vijf of zes clubs in Londen. The Groucho Club, midden in Soho, is een perfecte, intieme plek om af te spreken. Dan zijn er de wat traditionelere herenclubs, zoals de Austin Cambridge Club in St. James, met marmeren trappen, grote fauteuils en eeuwenoude obers. En de Chelsea Arts Club, een bohémien sfeertje in de wijk Chelsea. Allemaal zijn het net filmdecors.

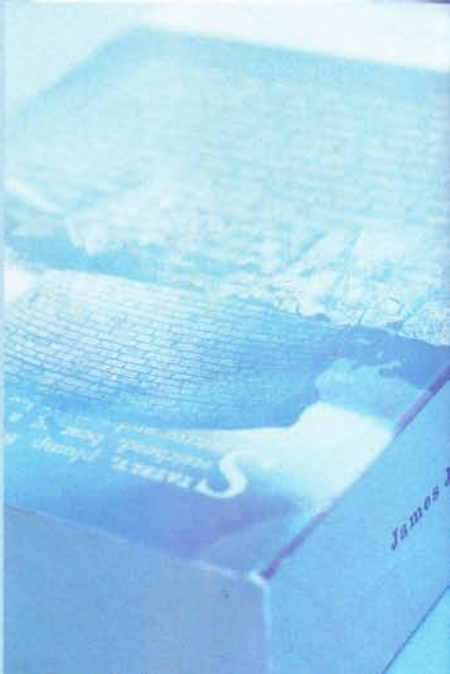
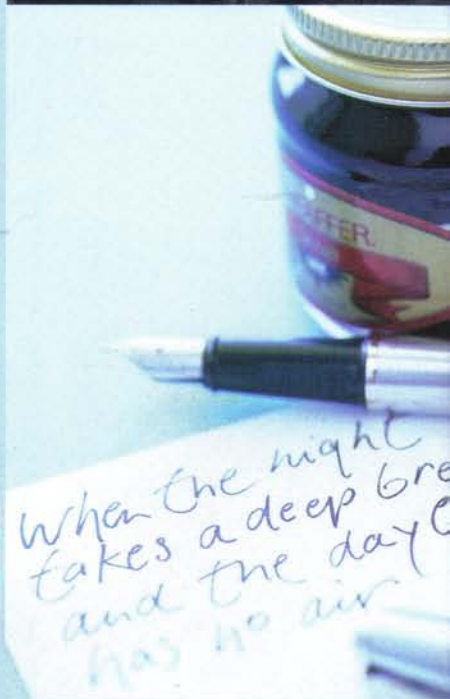
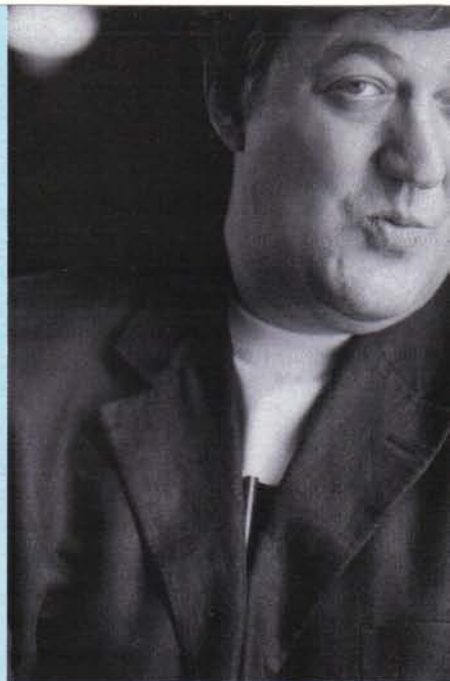
Ook ga ik weleens naar het casino. Ik houd zo van gokken dat ik mezelf tegenhoud; ik weet dat ik compleet verslaafd zou kunnen raken. Ik beperk me tot blackjack, het enige spel dat je de vage kans geeft je geld langzaam genoeg te verliezen om het toch nog leuk te hebben.

Gewoonte

Roken. En ik koop elk half jaar een nieuwe kalligrafeset. Ik vind het leuk om met letters te spelen en af en toe mijn best te doen op een mooie verjaardagskaart voor iemand.

Boek

'Ulysses' van James Joyce, daar kan geen enkel werk aan tippen. Hij grijpt terug op Homerus' Odyssee, maar plaatst het verhaal in Dublin, in de periode voor de eerste wereldoorlog. Het is een bevestiging van de mensheid, grappig, wijs en buitengewoon knap geschreven. Ik lees het denk ik eens per jaar en ontdek steeds nieuwe dingen.

Motto

'Never regret the things you do. Only regret the things you don't do.' Er heeft nog nooit iemand op zijn sterfbed gezegd: ik wou dat ik meer tijd had doorgebracht op kantoor.

Sparingpartner

Hugh Laurie

Sport

Cricket. Het mooie ervan is dat je het op vrijwel elk niveau kunt spelen. Vroeger zat ik bij een dorpsclub in Norfolk, nu ben ik scheidsrechter. Daar geniet ik enorm van.

Muziek

Waar ik ook heenga, één cd gaat altijd mee: de opera **Don Giovanni** door Carlo Maria Giulini uit de jaren zestig of zeventig, uitgebracht door EMI. De meest perfecte opname van een van de meest perfecte werken die ooit door een mens zijn gemaakt. Mijn andere favoriet is Wilhelm Fürtwänglers versie van Wagners **Tristan en Isolde**. Popmuziek volg ik niet zo. Ik heb Macy Gray's debuutalbum gekocht en vond Blur erg leuk in het begin, maar daarmee houdt het op. Ik kan niet dansen, dus dingen als two-step en UK-garage zijn een mysterie voor me.

'Het leven is geen generale repetitie. Je moet nú zoveel mogelijk proberen.'

denken dat we niet gedefinieerd willen worden door een beroep, maar door wie we zijn."

Toch definieerde ook Fry zichzelf lange tijd door zijn werk. De eerste vijftien jaar van zijn carrière zei hij 'ja' tegen alles waarvoor hij gevraagd werd. Zijn roem steeg en zijn cv werd steeds indrukwekkender, maar in 1995 barstte de bom. Fry haalde de kranten door plotseling weg te lopen uit de West End theaterproductie 'Cell Mates'. Een nervous breakdown, legde hij later uit aan een journalist. "Een crisis in de letterlijke, Griekse betekenis van het woord", zegt hij nu. "Een keerpunt." Fry overwoog zelfmoord, maar vluchtte in plaats daarvan naar België en belandde ten slotte in Amerika. "John Cleese was zo aardig om me zijn huis in Santa Barbara te lenen", zegt hij. "Ik schaamde me zo dat ik dacht nooit meer te kunnen terugkeren naar Londen. Wie zou er nog met zo'n onbetrouwbaar persoon willen werken? Na drie maanden was ik, zeg maar, 'hersteld' en kocht ik een appartement in New York, waar ik het altijd erg naar mijn zin had. Het was fijn om te voelen dat ik ook nog ergens anders terecht kon. Maar ik was in die tijd rector van de Dundee University en vond het belangrijk om bij de afstudeerceremonie aanwezig te zijn. Dus ging ik terug. En toen bleek het allemaal mee te vallen. Iedereen was heel aardig voor me." Tegenwoordig deelt hij zijn leven in tweeën: de periode voor en die na 'Cell Mates'. In welk opzicht verschilt hij van zijn oude zelf? "Vroeger had ik een enorme drive om iedereen te pleasen en dingen gewoon maar te doen. Ook was ik toen single en nu niet meer. Ongeveer een jaar en twee maanden na 'Cell Mates' ontmoette ik mijn partner in Londen. Dat is toch wel de grootste ommezwaai, iemand hebben met wie je samenleeft." Opzienbarend voor iemand die gedurende de vijftien jaar daarvoor had geroepen celibetair te leven en niet te geloven in relaties. Heeft Fry - met wat hij nu weet - geen spijt van die periode? "Nee, daar geloof ik niet in. Zonde van je tijd. En het zou ook zo stom zijn. Iemand die verdwaald is in de jungle en na twee dagen de uitgang vindt, gaat niet zitten mokken. Die besteedt zijn tijd aan het vieren van zijn pas verworven vrijheid. Dat is precies wat ik nu doe."

Fry lijkt zijn draai definitief gevonden te hebben. Het appartement in New York is niet meer nodig. Onlangs verkocht hij het. "Ik ging er gewoon niet meer genoeg heen", haalt hij zijn schouders op. "Een vriend had het me al voorspeld: je bent gek op New York, maar altijd zit je in hotels. Dus denk je: kopen. En zodra je dat doet, ga je opeens niet meer." In Engeland woont Fry nu afwisselend in Londen en in het dorp Norfolk, waar hij opgroeide in een welvarend milieu: het ouderlijk huis had een kokkin, een

Stephen Fry

Auto

Toen ik eind twintig was, had ik er acht of negen, waaronder net zo'n Aston Martin als James Bond had. Nu is de obsessie wat minder heftig en heb ik er nog maar twee. In Londen rijd ik in een zwarte taxi. Zonder licht op het dak, maar bij een stoplicht zijn er toch ooit twee mensen ingestapt. Die heb ik toen maar op hun plaats van bestemming afgezet.

Vrijtijdsbesteding

Een vaste hobby heb ik niet, daarvoor leid ik een te onregelmatig leven. Maar als ik eens tijd heb, speel ik graag snooker, poker, backgammon of ik schaak.

'The Discovery of Heaven' draait vanaf 25 oktober in Nederlandse bioscopen.

Zowel Stephen Fry's laatste boek, 'The Stars' Tennis Balls', als zijn autobiografie, 'Moab is My Washpot', verschenen bij uitgeverij Random House.

Beide titels zijn onder meer verkrijgbaar bij Waterstone's Booksellers, Kalverstraat 152, Amsterdam.

'Ik neem de volledige verantwoordelijkheid voor mijn hart en gedachten. Niet altijd even makkelijk.'

tennis- en een badmintonbaan en diverse moestuinen. Zijn vader deed natuurkundige uitvindingen in de verbouwde paardenstallen, zijn moeder was huisvrouw. "Als kind waardeerde ik het country-leven helemaal niet", zegt Fry met zijn keurige Engelse accent. "Ik was altijd jaloers op vriendjes die in Londen woonden. In Norfolk heeft de tijd in sommige opzichten echt stilgestaan. Maar toen ik eenmaal in Londen zat, realiseerde ik me wat ik miste aan het buitenleven. Norfolk is uitermate mooi. Daarbij zijn mijn ouders en broer en zus er altijd blijven wonen, dus het was een logische stap om uitgerekend daar een huis te kopen." Hij zegt er een compleet ander mens te zijn dan in Londen, waar hij naar theaters, restaurants en bioscopen gaat, een stedelijk leven leidt. "Tijdens feestdagen als Kerstmis ga ik met vrienden naar mijn huis in Norfolk. Maar meestal kom ik er om te schrijven. Dan sta ik absurd vroeg op. En het wordt steeds vroeger. Ik ben dol op werken in de ochtend. Je bent even helemaal alleen met de wereld, hoort de vogels langzaam wakker worden. Toen ik aan mijn laatste boek werkte, begon ik rond vier uur 's morgens te schrijven. Dan gaat de tijd wonderbaarlijk snel. Opeens heb je zin in koffie en dan blijkt het elf uur te zijn. Zit je al zeven uur te werken."

Is de bijbehorende levensstijl dat wat hem het meest bevalt aan zijn werk? "Ook", peinst Fry. "Het mooie aan kunstenaar zijn, is dat je een inwoner bent van het illusionaire koninkrijk Bohemen. Bohémiens hebben geen kledingvoorschriften, we hoeven ons niet te houden aan specifieke morele regels. Wij kunnen alles in twijfel trekken en overall over praten. Niets is taboe. Zeker in Engeland, en nog sterker in Amerika, is discussie hard nodig. Of het nou gaat om drugs of seks: veel mensen zijn zo bang voor een eerlijk onderzoek naar het menselijke hart dat ze maar gaan schreeuwen. Een deel van het geluk van de bohémien is dat hij volledige verantwoordelijkheid neemt voor zijn eigen hart en gedachten. En dat is niet altijd even makkelijk. Het is veel eenvoudiger om een devote moslim of een gedreven arts te zijn. Anders dan zij, hebben kunstenaars geen gedragsregels. Wij moeten onze eigen moraal uitvinden, zelf bepalen hoe mensen in elkaar zitten en wat de belangrijke levensvragen zijn, waarmee je als het ware terugkomt bij Plato. Die intellectuele en spirituele vrijheid geeft me een bevoorrecht gevoel. Het stelt je in staat om een immens vol leven te leiden. Waarin je vrijwel zeker gigantische fouten zult maken, maar waarin je wel vrij bent. Dat vind ik het grote voordeel van wat ik doe. Het geeft me een permanent visum voor Bohemen."